7/5282

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

Sayı : 026.21/2002/SPGY/13641
Konu : Yazılı Soru Önergesi

ÇOK İVEDİ/SÜRELİ

14.01.2002
SÜRELİ - ÇOK İVEDİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 26 Aralık 2001 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-12569 sayılı yazıları

Karaman Milletvekili Sayın Zeki Ünal'ın 7/5282 Esas No'lu yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla arzederim.

İCEM

İsmail CEM
Bakan

EK: Soru önergesi yanıtı

7/5282

KARAMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN ZEKİ ÜNAL'IN YAZILI SORU ÖNERGESİ

Son günlerde yazılı ve görsel basında Türkiye'nin AB'ne girebilmesinin, Kıbrıs sorununun çözüme kavuşturulması şartına bağlandığı (görülmektedir), ayrıca TÜSİAD Başkanı'nın, Kıbrıs için AB üyeliğinden vazgeçilemeyeceği şeklindeki açıklamaları da Kıbrıs konusunda birtakım endişelerin doğmasına neden olmuştur.

SORU 1 : AB üyeliği için, Kıbrıs sorununun çözümü şartı, ne anlama gelmektedir? Burada kastedilen çözüm, Kıbrıs'ın Rumlara bırakılması talebi midir?

YANIT: Türkiye, kendi AB üyeliği ile Kıbrıs sorunu arasında herhangi bir bağlantı görmemekte, böyle bir bağlantı kurulmasını kesinlikle kabul etmemekte ve AB'yle ilişkilerini Ortaklık Anlaşmalarının oluşturduğu temel üzerinde yürütmektedir. Kıbrıs konusunun hukuken bu sürecin içinde yeri bulunmamaktadır.

Esasında "AB üyeliği için Kıbrıs sorununun çözümü şartı", GKRY'nin AB üyeliği için geçerli olması gereken bir ifadedir. Ada'da iki ayrı eşit, egemen halk ve devlet bulunmaktadır. AB üyeliği bu iki halkın ortak rızasını gerektirmektedir. Kıbrıs Adası'nın AB üyeliği, ancak karşılıklı kabul edilebilir bir çözümün esasları dahilinde gündeme gelebilir. Ayrıca, 1959-1960 Antlaşmaları'nda Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte üye olmadıkları herhangi bir uluslararası kuruluşa Kıbrıs'ın üye olmasının mümkün olmadığı açıkça yer almaktadır. Dolayısıyla GKRY'nin tek yanlı AB üyeliği müracaatı hukuken geçersizdir.

SORU 2: AB'ne üyelik kriterleri içerisinde, Kıbrıs'ın çözüm şartı diye bir madde var mıdır? Yoksa, böyle bir teklif niçin öne sürülmektedir? Kıbrıs sorunu çözülmüş olsa, Türkiye'nin AB'ne üyeliği hemen gerçekleştirilecek midir? Yoksa, daha çözülmesini isteyecekleri birtakım talepleri olacak mıdır?

YANIT: AB'ne üyelik Türkiye'nin milli bir hedefidir ve bu doğrultuda Kopenhag kriterlerinin gereğini yerine getirme çalışmaları sürdürülmektedir. Kıbrıs sorunu ise, Türkiye'yi gerek Akdeniz'deki güvenlik politikaları, gerekse Ada'da yaşayan soydaşları açısından son derece yakından ilgilendiren milli bir davadır. Türkiye, AB üyeliği ile Kıbrıs sorunu arasında herhangi bir bağlantı kurulmasını kabul etmemekte, ayrı parametrelere sahip bu iki konunun birbirinden bağımsız olarak ele alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Türkiye'nin AB üyeliği, Kıbrıs'ta varılacak bir çözüme bağlı değildir. Bu itibarla, Kıbrıs sorununun çözümü, Türkiye'nin AB üyeliğinin hemen gerçekleşeceğini garanti etmez. Ancak Türkiye'nin AB'ne üye olması Kıbrıs sorununun çözümünü kolaylaştırabilir.

SORU 3: TÜSİAD Başkanı'nın konuya ilişkin açıklamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? AB üyeliği için Kıbrıs'tan taviz verilmesi söz konusu mudur?

YANIT: Her vesileyle belirtildiği üzere, Türkiye için AB üyeliği ve Kıbrıs meselesinin adil bir çözüme ulaştırılması birbirinden bağımsız iki ayrı dış politika önceliğidir. Türkiye bu iki konu arasında bağlantı kurulmasını kesinlikle kabul etmemektedir. Rum tarafının niyeti ise, Kıbrıs sorununu AB'ne ithal ederek bir yandan AB'ni Kıbrıs sorununun tarafı haline getirmeye çalışmak, diğer yandan AB yoluyla Yunanistan'la Enosis'i dolaylı olarak gerçekleştirmektir.

Kıbrıs sorunu milli bir davadır. Türkiye her zaman, her koşulda Kıbrıs Türkü'nü desteklemiştir. Türkiye'nin AB üyeliği için Kıbrıs Türkü'nün haklı davasına destek vermekten vazgeçmesi sözkonusu olamaz. Türkiye'nin hedefi adil bir çözüme kavuşmuş, haklarını garanti altına almış, güven içinde yaşayan Kıbrıs Türkleriyle beraber AB'ne girmektir.

SORU 4: Londra ve Zürih Anlaşmalarıyla, Türkiye'ye ne gibi hak ve yetki verilmiştir?

YANIT: 1960 öncesinde Rumların "enosis" talepleri ile Türklerin "taksim" tezi arasında bir orta yol olarak Kıbrıs'ın bağımsızlığı fikri ortaya çıkmıştır. 11 Şubat 1959'da Zürih Anlaşması ve 19 Şubat 1959'da da Londra Anlaşmasıyla Ada'nın eşit statüde iki sahibinin ortaklığına dayalı olarak kurulacak yeni bir devletin temel ilkeleri üzerinde mutabakata varılmıştır.

1960 yılında imzalanan Garanti ve İttifak Antlaşmaları, Zürih ve Londra Anlaşmaları'yla varılan uzlaşmayı uygulamaya geçiren, iç ve dış dengelere dayalı olarak kurulan yeni düzeni garanti altına alan antlaşmalardır. 1959-1960 Antlaşmaları, kendi içinde bütünlük arzeden bir ilişkiler manzumesi (state of affairs) yaratmıştır. Anavatan ve garantör ülke olarak Türkiye'nin de bu Antlaşmalardan kaynaklanan hak, çıkar ve sorumlulukları vardır. Bu meyanda aşağıdaki hususlar zikredilebilir:

- Zürih Anlaşması'nın 8. maddesi, Kıbrıs'ın ancak Türkiye ve Yunanistan'ın her ikisinin de üye oldukları uluslararası kuruluş ve ittifaklara üye olabileceğini açık bir biçimde ortaya koymuştur. Sözkonusu madde şu şekildedir: "*Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı, münferiden ve müştereken, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Türkiye ve Yunanistan'ın her ikisinin taraf olduğu uluslararası örgüt ve ittifaklar dışında kalan dış politika, savunma ve güvenlik konularında alınacak karar veya kabul edilecek yasaları nihai veto etme yetkisine sahiptir.*"

- Garanti Antlaşmasının 1. ve 2. maddeleri ise "taksim" ve "enosis"i yasaklamış ve bu konuda Garantör ülkelere de görev vermiştir. 1. madde şu şekildedir: "... *Kıbrıs Cumhuriyeti, ayrıca, tümüyle veya bir bölümüyle herhangi bir devlet ile hiçbir şekilde siyasi veya ekonomik bir bütünleşmeye girmeyeceğini taahhüt eder.*

  Kıbrıs Cumhuriyeti, bu maksatla, Ada'nın gerek birleşmesini, gerekse taksimini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak gerçekleştirmeye yardımcı ve teşvik edici nitelikteki tüm hareketleri yasaklar."

- Garanti Antlaşması'nın 2. maddesi ise şöyledir; "... *Yunanistan, İngiltere ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin diğer herhangi bir devlet ile gerek birleşmesini, gerekse Ada'nın taksimini doğrudan doğruya, veya dolaylı olarak gerçekleştirmeye yardım ve teşvik edici bir amacı olan tüm hareketleri kendi yetki ve ilgileri oranında önlemeyi üstlenirler.*"

- Öte yandan, yine Zürih Anlaşmasının 23. maddesinde Kıbrıs'ın her türlü konuda garantör ülkelere "en ziyade müsaadeye mazhar ülke" ilkesini uygulayacağı belirtilmektedir. Sözkonusu madde şu şekildedir; "*Kıbrıs Cumhuriyeti İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'ye, üçüncü taraflarla yapacağı her türlü anlaşmalar için en ziyade müsaadeye mazhar ülke kuralını uygulayacaktır.*"

- Gerek bu husus gerekse Kıbrıs'ın Türkiye ve Yunanistan'ın her ikisinin birden üye olmadığı uluslararası entegrasyon ve siyasi birliklere katılamayacağı yönündeki mutabakat 12 Şubat 1959 tarihli Londra Konferansı'nın tutanaklarında da yer almaktadır.

Zürih ve Londra Anlaşmalarıyla varılan uzlaşmayı uygulamaya geçiren ve halen yürürlükte bulunan 1960 Garanti ve İttifak Antlaşmalarına ve bu Anlaşmaların getirdiği hak ve yükümlülüklere sadece üç garantör ülke değil, bunların dışındaki üçüncü taraflar da saygı göstermek durumundadır. Zira, 1960 Antlaşmaları, devletler hukuku bakımından üçüncü tarafların riayet etmesi gereken "objektif bir statü" yaratmıştır. Bu çerçevede, GKRY'nin tek yanlı başvurusu sonucu AB üyeliği hukuken geçersizdir. Böyle bir durumun, Ada'ya ilişkin iç ve dış dengeleri bozacağı, Ada'nın bölünmüşlüğünü kalıcılaştıracağı ve Doğu Akdeniz'de barış ve huzura olumsuz etkileri olacağı aşikardır.